

The Standards People

Certificate of Membership

This is to certify that

Croatian Standards Institute

is a Full Member of ETSI since 22 March 2024

General Assembly #83
17 April 2024, Sophia Antipolis

Chair of the General Assembly

ETSI Director General

Chair of the Board

HZN postao punopravni član ETSI-ja

(više na str. 4)

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 16. 2024.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis,
Marina Babić, Melanija Grubić Sutara,
Tatjana Majić

Lektura: Ivana Canosa

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2024-05-31

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normirnih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Poštovani čitatelji!

Pred vama je peti broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2024. godini.

I u ovome broju možete pronaći obavijesti o novostima iz HZN-a te regionalnih i međunarodnih normizacijskih organizacija.

Hrvatski zavod za norme postao je punopravni član Europskog instituta za telekomunikacijske norme (ETSI). Više o tome možete pročitati u prilogu u rubrici *Novosti iz HZN-a*.

U rubrici *Novosti iz HZN/TO-a* objavljujemo tablicu u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme, a identična je tablici objavljenoj u prethodnom broju HZN e-glasila jer od ožujka 2024. godine nije bilo promjena. Donosimo i informaciju o osnivanju novoga tehničkog odbora u području održivih gradova i zajednica te poziv za sudjelovanje u njegovu radu.

U *Novostima iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija* i o ovome broju možete pronaći zanimljive obavijesti iz rada međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija.

CEN i CENELEC objavili su poziv za nominacije za nagradu Norme + inovacije 2024 kojom se odaje priznanje važnom doprinosu znanstvenika i inovatora nomizaciji. U travnju su u Bruxellesu ugostili Japanski odbor za sektorske norme (JISC) kako bi obilježili 10. obljetnicu Sporazuma o suradnji.

Donosimo prilog o novim izdanjima ISO-ovih norma te prilog o novom ISO-ovom priručniku *ISO/IEC 27001:2022 - Sustavi upravljanja informacijskom sigurnošću – Vodič za male i srednje poduzetnike*.

O uporabi tehnologije vodika za pogon vlakova više pročitajte u prijevodu IEC-ova članka *Hydrogen trains steaming ahead*.

Tu je i prilog o novim izdanjima ETSI-jevih normativnih dokumenata.

Ugodno čitanje!

Sadržaj 5/2024

Proslov

Novosti iz HZN-a

- Hrvatski zavod za norme postao je punopravni član Europskog instituta za telekomunikacijske norme (ETSI)

5

Novosti iz HZN/TO-a

- Članovi Hrvatskog zavoda za norme
- Informacija o osnivanju novoga tehničkog odbora u području održivih gradova i zajednica i poziv za sudjelovanje u njegovu radu

6

7

Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija

ISO

- Trendovi u normama
- ISO/IEC 27001:2022 - Sustavi upravljanja informacijskom sigurnošću – Vodič za male i srednje poduzetnike

8

12

IEC

- Vlakovi na vodik kreću punom parom

13

CEN i CENELEC

- Nagrada Norme + inovacije 2024. - poziv za nominacije
- NAJAVA: Drugo izdanje kampanje *Meeting Standards*
- 10 godina suradnje Europe i Japana u području normi
- Prijedlog ISO-ove norme o umjetnoj inteligenciji u upravljanju ljudskim potencijalima

14

14

15

16

ETSI

- ETSI redefinira sigurnosne norme za e-poštu
- ETSI gradi obranu od tehnologije lažnih fotografija (deepfake): sigurnost sutrašnjice već danas!

17

17

Naslovnica: **HZN postao punopravni član ETSI-ja**
HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A51)

ISSN 1847-4217

Hrvatski zavod za norme postao je punopravni član Europskog instituta za telekomunikacijske norme (ETSI)

Pripremila: Alica Glavaš

Od 16. do 17. travnja 2024. održana je 83. Opća skupština ETSI-ja u njihovu sjedištu u Francuskoj, u gradu Sophia Antipolis, na kojoj je Hrvatska ponovo imala svoju predstavniciu nacionalne delegacije, a Hrvatski zavod za norme prvi je put sjednicu pratio kao punopravni član ETSI-ja. HZN je do sada bio član ETSI-ja u kategoriji nacionalnih normizacijskih organizacija (NSO) sa statusom promatrača te je početkom godine podnio zahtjev za punopravno članstvo koje je na ovoj 83. Općoj skupštini ETSI-ja i prihváćeno. Dobivanjem statusa punopravnog člana ETSI-ja, HZN, uz obavljanje svih zakonski propisanih normizacijskih aktivnosti prema ETSI-ju, ostvaruje brojne nove mogućnosti te uvid u sve faze izrade norme kao i uvid u popratnu dokumentaciju.

Prvi put imamo priliku članovima naših tehničkih odbora omogućiti rad u međunarodnim radnim skupinama gdje će zajedno sa stručnjacima iz cijele Europe sudjelovati u izradi norma, na mnogobrojnim radionicama, konferencijama, testiranjima novih usluga, što će našim članovima biti iznimno korisno. Vjerujemo kako će dobro iskoristiti mogućnost uvida u vrhunske telekomunikacijske novitete i znati ih dovesti u Hrvatsku, naravno kroz norme.

Tijekom 83. opće skupštine članovi ETSI-ja izabrali su novoga glavnog direktora, g. Jana Ellsbergera, većinom u trećem krugu glasovanja. Jan Ellsberger nasljeđuje Luisa Jorgea Romera koji je trinaest uspješnih godina bio generalni direktor. Nakon izbora g. Romero zahvalio je osoblju i kolegama ETSI-ja na predanoj podršci. Skrenuo je pozornost na uspjeh i rast ETSI-ja i njegovu vodeću ulogu u 5G tehnologijama i spremnosti za buduće generacije. Glavni direktor ETSI-ja bira se na mandat od pet godina, koji članovi mogu produljiti za još tri godine.

Najvažnije teme o kojima se raspravljalo na ovoj dvodnevnoj sjednici bile su izmjene u Poslovniku o radu za pojašnjenje ETSI-jevih direktiva o aktivnostima povezanim sa SReq-om i osiguravanje usklađenosti s izmjenama i dopunama Uredbe 1025/2012, zatim izvještaj o strategiji, suradnji s drugim organizacijama, odobrenje Godišnjeg izvještaja za 2023. godinu, izvješće revizora i suglasnost na finansijska izvješća za 2023. godinu te mnoge druge. Inače, na Općoj skupštini pravo glasovanja imaju samo punopravni članovi dok NSO-i mogu prisustvovati, ali bez mogućnosti odlučivanja, tj glasovanja.

Dan prije Opće skupštine ETSI-ja uvijek se održava sastanak svih nacionalnih normizacijskih organizacija (NSO-a) ETSI-ja na kojem se raspravljaju i obrazlažu sve teme koje će biti na Općoj skupštini ETSI-ja. Velika je novost i promjena napravljena u poretku NSO-a na način da je ETSI formirao dvije skupine nacionalnih normizacijskih organizacija (NSO i NSB), a sve zbog toga što su NSO-i postali odgovorni za odluke o normizacijskim zahtjevima koje dobiju od Europske komisije. NSO je organizacija koja razvija, održava i koordinira aktivnosti dragovoljne normizacije u određenoj zemlji. NSO-i obično zastupaju interesu različitih dionika uključujući poduzeća, potrošače, akademsku zajednicu i vladu.

NSB je NSO iz europskog gospodarskog prostora, dakle iz jedne od sljedećih zemalja: Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska ili Švedska.

Time što je HZN, uz status NSO-a, dobio i status punopravnog člana ETSI-ja, otvaraju se mogućnosti izravnog utjecaja na sve odluke i uvid u sve materijale, teme i faze koje se odnose na normizaciju u svijetu telekomunikacija.

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluke u ožujku 2024. godine. Tablica Članovi Hrvatskog zavoda za norme identična je tablici objavljenoj u prethodnom broju HZN e-glasila jer od ožujka 2024. godine nije bilo promjena.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

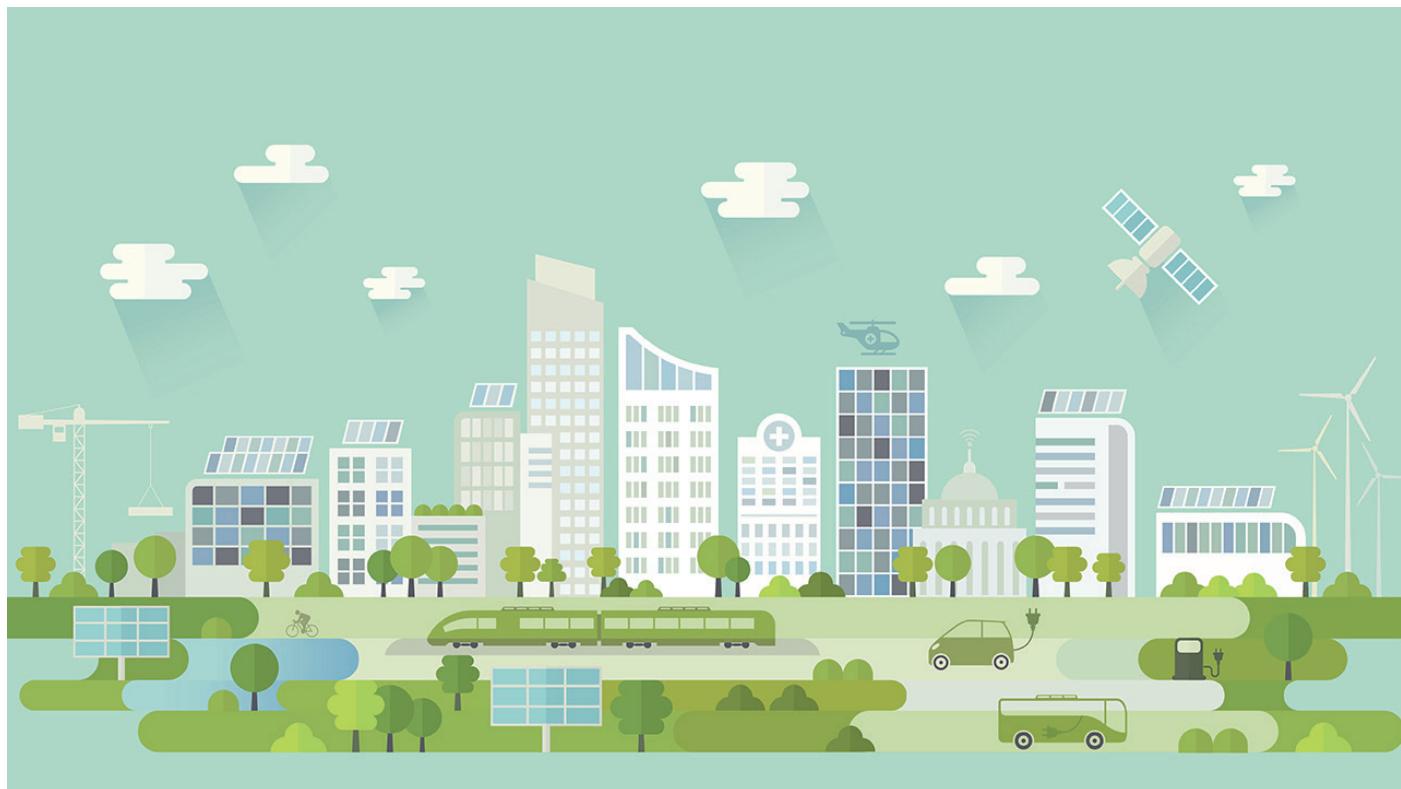
Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2024-03-31
Članovi promatrači	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	7
Fizičke osobe	0
Ukupno članova promatrača	7
Redoviti članovi	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	152
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove	17
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore i udruženja registrirana u Sudskom registru	7
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva i udruge osnovane prema Zakonu o udrugama i registrirane u Registru udruga	11
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – osnovne i srednje škole	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	22
Fizičke osobe – pojedinci	19
Fizičke osobe – obrtnici	1
Tijela državne uprave	25
Ukupno redovitih članova	257
Ukupno članova HZN-a	264

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

Informacija o osnivanju novoga tehničkog odbora u području održivih gradova i zajednica i poziv za sudjelovanje u njegovu radu

Pozivaju se članovi Hrvatskoga zavoda za norme i ostale zainteresirani dionici za uključivanje u rad novoga tehničkog odbora HZN/TO xxx, *Održivi gradovi i zajednice*

Predviđeno je sljedeće područje rada odbora u osnivanju:

- izrada normi koje obuhvaćaju razvoj zahtjeva, okvira, smjernica i pomoćnih alata i tehnika radi postizanja ciljeva održivoga urbanog razvoja definiranih u normi ISO 37101 za održive gradove i zajednice, tj. otpornosti, privlačnosti, dobrobiti, socijalne kohezije, očuvanja i poboljšanja okoliša i odgovorne uporabe resursa, u skladu s glavnim odrednicama održivog razvoja (gospodarskom, ekološkom i društvenom)
- svi inovativni pristupi pružanju rješenja i usluga, osmišljeni za sve gradove i zajednice, građane i njihove zainteresirane strane kao način postizanja održivosti urbanog i ruralnog razvoja radi stalnog unaprjeđivanja rješenja i usluga

- razvoj holističkog i integriranog pristupa kako bi se pomoglo gradovima i zajednicama u odlučivanju te podržala njihova provedba održivosti i održivog razvoja
- poticanje sudjelovanja gradova, građana, lokalnog stanovništva te vlade i njihovih udruženja kako bi oni istaknuli svoje normizacijske potrebe.

Dodatne informacije:

Alica Glavaš, dipl. ing. prom.
Viša stručna savjetnica za normizaciju u području telekomunikacija
e-pošta: alica.glavas@hzn.hr
tel: (01) 610 6053

Pripremila: Alica Glavaš

Osnivanje novoga tehničkog odbora u području održivih gradova i zajednica

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

O NAMA

Tko je HZN?

Hrvatski zavod za norme nacionalno je normirno tijelo, neovisna javna ustanova nadležna za uređenje sustava normizacije u RH.

Što je normizacija?

Normizacija je djelatnost čiji je rezultat norma, dokument u kojemu se propisuju tehnički zahtjevi koje treba zadovoljiti kakav proizvod, proces ili usluga.

Zašto normizacija?

Normizacija je podrška gospodarstvu i tehnička podrška zakonodavstvu, olakšava međunarodnu trgovinu i u službi je zaštite potrošača.

HRVATSKI ZAVOD ZA NORME

Ulica grada Vukovara 78
tel: +385 1 610 60 95

NORMOTEKA

tel: +385 1 610 60 51
normoteka@hzn.hr

PRODAJA

tel: +385 1 610 60 52
prodaja@hzn.hr

ODNOSI S JAVNOŠĆU

tel: +385 1 610 60 65
mob: +385 99 545 8658
pr@hzn.hr

www.hzn.hr

Pratite HZN na LinkedInu

Hrvatski zavod za norme priključuje se globalnom trendu normizacije u području održivih gradova i zajednica na način da počinje pratiti norme novoga europskog tehničkog odbora CEN/TC 465, *Sustainable Cities and Communities* (Održivi gradovi i zajednice). Trenutačno nemamo hrvatski tehnički odbor koji bi pratio norme u ovome području, stoga pozivamo sve zainteresirane da se uključe u osnivanje i rad nacionalnoga tehničkog odbora koji će pratiti rad CEN/TC 465, Europskog odbora za normizaciju (CEN).

Normizacija u području održivih gradova i zajednica započela je tek 2012. godine unutar međunarodne organizacije za normizaciju (ISO) putem odbora ISO/TC 268, *Sustainable cities and communities*, koji je objavio ključnu normu ISO 37101:2016, *Sustainable development in communities - Management system for sustainable development - Requirements with guidance for use* (Održivi razvoj u zajednicama - Sustav upravljanja održivim razvojem - Zahtjevi s uputama za uporabu). Tehnički odbor CEN/TC 465 prati rad ISO-ova tehničkog odbora ISO/TC 268.

U području rada CEN/TC 465 nalaze se norme namijenjene svim gradovima, zajednicama i njihovim zainteresiranim stranama za uspostavu utjecajnog programa održivosti u skladu s njihovim administrativnim i zakonodavnim okvirima te će se neprekidno raditi na njihovu poboljšanju.

Područje rada budućega tehničkog odbora Hrvatskoga zavoda za norme obuhvaća:

- razvoj holističkog i integriranog pristupa kako bi se pomoglo gradovima i zajednicama u donošenju odluka te podržala njihova provedba održivosti i održivog razvoja
- svrhu urbanoga održivog razvoja kako je opisano u normi ISO 37101:2016, a to je dobrobit, socijalna kohezija, očuvanje i poboljšanje okoliša, odgovorna uporaba resursa uskladena s glavnim stupovima održivog razvoja (ekonomski, okolišni i društveni)
- sve inovativne pristupe pružanju rješenja i usluga, osmišljene za uporabu u svim gradovima i zajednicama te za građane i njihove zainteresirane strane kao sredstva za postizanje održivosti urbanog i ruralnog razvoja radi neprekidnog poboljšanja rješenja i usluga
- poticanje sudjelovanja gradova, građana, lokalnog stanovništva te vlade i njihovih udruženja kako bi oni istaknuli svoje normizacijske potrebe
- izradu norma koje pokrivaju razvoj zahtjeva, okvira, smjernica i prateće alate i tehnike.

Pozivamo sve zainteresirane za članstvo u HZN-u i uključivanje u rad novoga tehničkog odbora. Više o HZN-u i članstvu možete pronaći na našoj mrežnoj stranici www.hzn.hr.

DODATNE OBAVIJESTI:

Alica Glavaš, dipl. ing., viša stručna savjetnica za normizaciju u području telekomunikacija
e-pošta: alica.glavas@hzn.hr
tel. +385 1 610 60 53

Making lives
easier, safer
and better.

TRENDovi u normama

[NOVO] Smjernice za pripravnost u izvanrednim situacijama i upravljanje epidemijom

ISO 41017:2024

Facility management – Guidance on emergency preparedness and management of an epidemic
(Upravljanje objektima – Smjernice o pripravnosti u izvanrednim situacijama i upravljanje epidemijom)

SAŽETAK

U ovom dokumentu daju se opće smjernice za organizacije o planiranju, ublažavanju i/ili upravljanju rizicima i utjecajima epidemije radi zaštite zdravlja, sigurnosti i dobrobiti povezano s objektima.

Dokument se primjenjuje na sve organizacije koje posluju u potpunosti ili djelomično, nastavljaju s radom ili su tek osnovane.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: ožujak 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 21

Tehnički odbor: ISO/TC 267

ICS: 03.080.10

[NOVO] Bolja procjena emisija iz građevinskih proizvoda radi poboljšanja kvalitete zraka

ISO 16000-11:2024

Indoor air – Part 11: Determination of the emission of volatile organic compounds from samples of building products and furnishing – Sampling, storage of samples and preparation of test specimens

**(Zrak u zatvorenom prostoru – 11. dio:
Određivanje emisije hlapljivih organskih spojeva iz građevnih proizvoda i proizvoda za namještanje prostora – Uzorkovanje, čuvanje uzoraka i priprema ispitnih uzoraka)**

SAŽETAK

U ovom se dokumentu navode postupci uzorkovanja, uvjeti prijevoza, skladištenje i supstrati koji mogu utjecati na emisije hlapljivih organskih spojeva za tri vrste građevinskih proizvoda ili opreme za namještanje prostora: krute, tekuće i kombinirane. Navodi se priprema ispitnog uzorka za svaku vrstu proizvoda.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: ožujak 2024.

Izdanje: 2.

Broj stranica: 14

Tehnički odbor: ISO/TC 146/SC 6

ICS: 13.040.20

Cartagena de Indias, 9-13 September 2024

ISO Annual Meeting

[NOVO] Olakšavanje komunikacije s dionicima i njihovog uključivanja radi bolje uporabe aplikacija umjetne inteligencije

ISO/IEC 5339:2024

Ergonomics of the thermal environment – Management of working conditions in hot environments

(Informacijska tehnologija – Umjetna inteligencija – Smjernice za primjenu umjetne inteligencije)

SAŽETAK

Što je ISO/IEC 5339?

U normi ISO/IEC 5339 daju se **smjernice o aplikacijama umjetne inteligencije (UI)**, s naglaskom na uključivanje dionika i životni ciklus aplikacija umjetne inteligencije. Cilj joj je poboljšati komunikaciju s dionicima i prihvaćenost kod što većeg broja dionika okvirom koji uključuje gledište proizvodnje, uporabe i utjecaja sustava UI-ja.

Zašto je norma ISO/IEC 5339 važna?

Bavi se izazovima koji su karakteristični za primjenu umjetne inteligencije uključujući pouzdanost i upravljanje rizicima. Njome se **olakšava dosljedna uključenost dionika** tijekom cijelog životnog ciklusa sustava UI-ja promicanjem odgovornog razvoja i uvođenja UI-ja.

Koristi

- poboljšava **poznavanje** specifičnosti UI-ja i **upravljanje** njima
- podupire djelotvorno **uključivanje dionika** u projekte UI-ja
- potiče **odgovoran i etičan razvoj UI-ja**.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno	Datum objave: siječanj 2024.
Izdanje: 1.	Broj stranica: 27
Tehnički odbor: ISO/IEC JTC 1/SC 42	
ICS: 35.020	

[NOVO] Studije slučaja dobre prakse u odgovoru pametnih gradova na COVID-19

ISO/TR 37112:2024

Sustainable cities and communities – Case studies in how smart city operating models support an effective public-health emergency response

(Održivi gradovi i zajednice – Studije slučaja potpore operativnih modela pametnih gradova djelotvornom odgovoru na izvanredna stanja u području javnog zdravlja)

SAŽETAK

U ovom se dokumentu navode studije primjera dobre prakse odgovora pametnih gradova na COVID-19 pomoći pametnih tehnologija, pametnih podataka, pametnog donošenja odluka i pametnih načina rada. Njime se osobito nastoji pokazati kako se načelima operativnih modela pametnih gradova preporučenima u normi ISO 37106 mogu postići bolji rezultati u upravljanju izvanrednim stanjima u području javnog zdravlja u svakoj fazi procesa zapovijedanja i kontrole u upravljanju kriznim situacijama i odgovoru na incidente, koji je utvrđen u normi ISO 22320.

Svrha je dokumenta da bude informativna podloga za normu ISO 37113, kojom se daju preporuke za okvir dobre prakse koji se može primjeniti u odgovoru na buduća izvanredna stanja u području javnog zdravlja.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno	Datum objave: ožujak 2024..
Izdanje: 1.	Broj stranica: 32
Tehnički odbor: ISO/TC 268	
ICS: 03.100.01; 13.020.20	

[NOVO] Razmatranje emocionalnih osobina ljudi u dizajnu i izgledu računalnog korisničkog sučelja

ISO/IEC TR 30150-2:2024

Information technology – Affective computing user interface (AUI)

(Informacijska tehnologija – Računalno korisničko sučelje povezano s emocijama (AUI) – 2. dio: Emocionalne karakteristike)

SAŽETAK

U ovom se dokumentu utvrđuju karakteristike računalnoga korisničkog sučelja povezane s emocijama (AUI) uključujući univerzalna pitanja te pitanja povezana s kulturom, pojedincem i situacijom koja utječe na emocionalne potrebe korisnika. U dokumentu se opisuju i kriteriji odabira tih emocionalnih karakteristika te metode njihova utvrđivanja i primjene.

Dokument je namijenjen programerima računalnih korisničkih sučelja povezanih s emocijama koji nastoje ispuniti potrebe korisnika.

Dokument se ne bavi primjenom računalstva povezanog s emocijama.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: veljača 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 13

Tehnički odbor: ISO/IEC JTC 1/SC 35

ICS: 35.240.20

Zašto je ISO/IEC TR 24030 važan?

Tehnički izvještaj ISO/IEC TR 24030 ima važnu ulogu u prikazivanju raznih primjena umjetne inteligencije, olakšavanju razvoja normi umjetne inteligencije te promicanju suradnje i razumijevanja potencijala i izazova umjetne inteligencije u raznim djelatnostima.

Koristi

- nudi široku perspektivu primjena umjetne inteligencije u raznim područjima
- podupire razvoj i poboljšanje normi umjetne inteligencije
- poboljšava suradnju i razmjenu znanja u području tehnologije umjetne inteligencije

Česta pitanja

Tko bi se trebao služiti dokumentom ISO/IEC TR 24030?

Stručnjaci i organizacije koji se bave umjetnom inteligencijom u raznim sektorima.

Obuhvaća li ISO/IEC TR 24030 konkretnе primjene umjetne inteligencije?

Da, uključuje niz primjena i modela uvođenja umjetne inteligencije koji pokazuju svestranstvo umjetne inteligencije.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: travanj 2024.

Izdanje: 2.

Broj stranica: 169

Tehnički odbor: ISO/IEC JTC 1/SC 42

ICS: 35.020

[NOVO] Bolje smjernice i više pokazatelja za gradove koji nastoje biti pametniji, otporniji i održивiji

ISO 37124:2024

Sustainable cities and communities – Guidance on the use of ISO 37120, ISO 37122 and ISO 37123 (Održivi gradovi i zajednice – Upute za primjenu normi ISO 37120, ISO 37122 i ISO 37123)

SAŽETAK

U ovom se dokumentu navode smjernice za uporabu i primjenu normi ISO 37120, ISO 37122 i ISO 37123.

U normama ISO 37120, ISO 37122 i ISO 37123 navode se definicije i metodologija za skup pokazatelja kojima se usmjerava i mjeri uspješnost gradskih službi te kvaliteta života, razvoj pametnih gradova i planiranje s ciljem otpornosti. Norme ISO 37120, ISO 37122 i ISO 37123 podupiru gradove u postizanju ciljeva održivog razvoja i uključuju pokazatelje za mjerjenje razvoja pametnih gradova i procjene rizika u izgradnji pametnih, otpornih i održivih gradova.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: travanj 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 23

Tehnički odbor: ISO/TC 268

ICS: 13.020.20

[NOVO] Zbirka slučajeva uporabe umjetne inteligencije (UI) u raznim područjima

ISO/IEC TR 24030:2024

Information technology – Artificial intelligence (AI) – Use cases

(Informacijska tehnologija – Umjetna inteligencija (UI) – Slučajevi uporabe)

SAŽETAK

Što je ISO/IEC TR 24030?

ISO/IEC TR 24030 sveobuhvatan je dokument koji sadrži zbirku slučajeva uporabe umjetne inteligencije (AI) u raznim područjima. Obuhvaća širok raspon primjena, ilustrira primjenjivost i potencijal umjetne inteligencije u raznim sektorima i znatno pridonosi normizaciji umjetne inteligencije.

[NOVO] Praćenje ftalata u biljnim uljima

ISO/TS 16465:2024

Animal and vegetable fats and oils – Determination of phthalates in vegetable oils (Životinjske i biljne masti i ulja – Određivanje ftalata u biljnim uljima)

SAŽETAK

U ovom se dokumentu navode dvije metode kvantitativnog određivanja ftalata u biljnim uljima plinskom kromatografijom s masenom spektrometrijom (GC-MS):

- Dio A: određivanje di-2-etylheksil ftalata (DEHP)
- Dio B: određivanje osam ftalata: dimetil ftalat (DMP), dietilftalat (DEP), diizobutil ftalat (DIBP), dibutil ftalat (DBP), benzilbutil ftalat (BBP), di-2-etylheksil ftalat (DEHP), diizonil ftalat (DINP), diizodetyl ftalat (DIDP).

Obje su metode primjenjive na sva biljna ulja uključujući sirova, rafinirana i djevičanska.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: siječanj 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 25

Tehnički odbor: ISO/TC 34/SC 11

ICS: 67.200.10

[NOVO] Poboljšanje sigurnosti potrošača istragom incidenata i sprječavanjem budućih rizika

ISO 5665:2024

Consumer incident investigation – Requirements and guidance (Istraga incidenata povezanih s potrošačima – Zahtjevi i smjernice)

SAŽETAK

U ovom se dokumentu navode opći zahtjevi i preporuke o načelima, postupcima i metodama za istraživanje incidenata u kojima je došlo do ozljeda, bolesti, oštećenja zdravlja ili smrti potrošača, šteta na imovini ili šteta za okoliš povezanih s proizvodima, uslugama ili objektima kojima se koriste potrošači.

NAPOMENA 1: Ti se incidenti mogu dogoditi bilo gdje.

Dokument se primjenjuje na bilo koju osobu ili organizaciju bez obzira na veličinu te je li javna, privatna ili komunalna.

NAPOMENA 2: Dokument nije ograničen na incidente tijekom uporabe proizvoda, usluga ili objekata, već uključuje i one do kojih dolazi kada se proizvodi, usluge ili objekti ne upotrebljavaju, naprimjer tijekom prijevoza ili skladištenja koje obavljaju potrošači.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

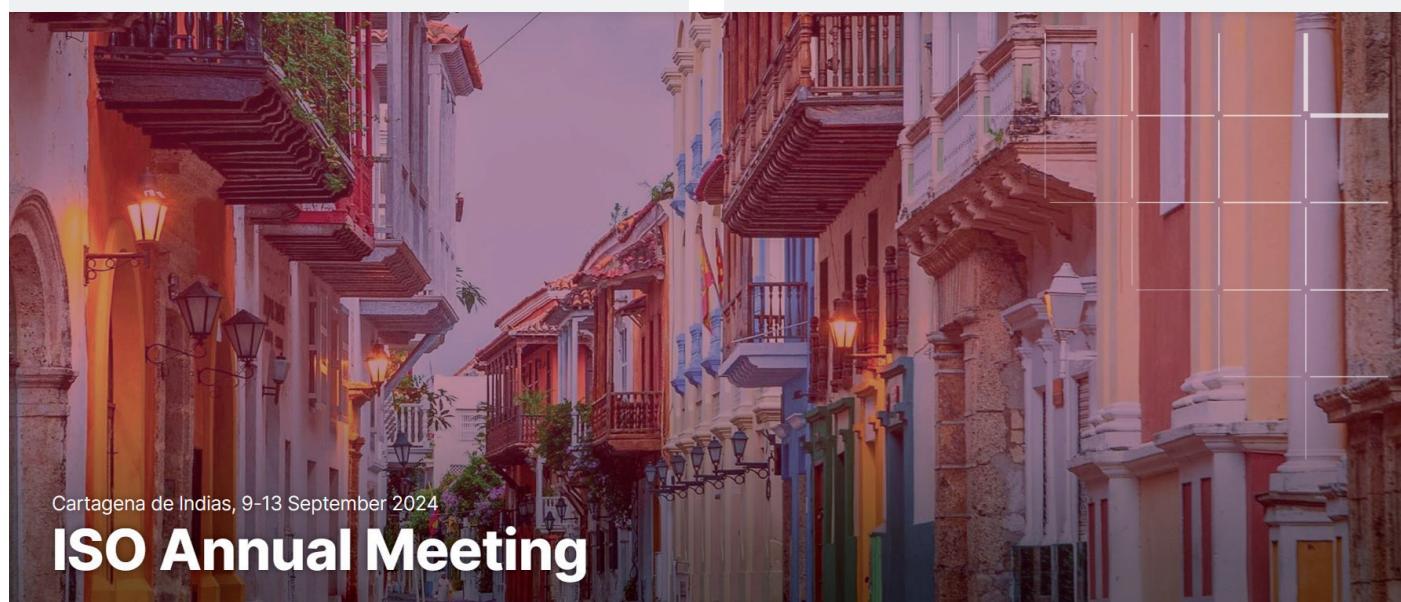
Datum objave: travanj 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 33

Tehnički odbor: ISO/PC 329

ICS: 03.080.30

ISO/IEC 27001:2022 - Sustavi upravljanja informacijskom sigurnošću – Vodič za male i srednje poduzetnike

U digitalnom okruženju koje se brzo razvija kibernetički kriminal i dalje predstavlja ozbiljnu prijetnju poduzećima, osobito malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi), koja čine većinu globalnog tržišta. ISO/IEC 27001:2022 ključan je alat koji MSP-ovima nudi čvrste strategije za djelotvorno upravljanje rizicima informacijske sigurnosti. Svrha je priručnika pojednostaviti provedbu sustava upravljanja informacijskom sigurnošću (ISMS) prilagođenog jedinstvenim potrebama i ograničenjima MSP-ova.

O priručniku

Svrha je ovog priručnika pomoći MSP-ovima u uspostavi i održavanju ISMS-a u skladu s ISO/IEC 27001, glavnom normom za informacijsku sigurnost. Sama norma primjenjiva je na organizacije svih veličina, ali se **priručnik bavi nijansama i izazovima s kojima se suočavaju MSP-ovi** – od malih obiteljskih poduzeća do domova zdravlja.

Kako se koristiti priručnikom

U priručniku se nalazi kratak sažetak zahtjeva točaka i podtočaka norme ISO/IEC 27001. Sadrži primjere i studije slučaja koji olakšavaju MSP-ovima s ograničenim sredstvima da upoznaju i primijene norme i tako smanje potrebu za opsežnim stručnim znanjem ili znatnim finansijskim ulaganjima.

Glavni dijelovi priručnika

Sustavi upravljanja informacijskom sigurnošću – u ovoj točki objašnjava se osnovna struktura ISMS-a i kako ga ugraditi u svakodnevne poslovne procese.

Osnovna struktura norme ISO/IEC 27001 – ova točka sadrži detaljno objašnjenje točaka od „Konteksta organizacije“ (točka 4.) do „Poboljšanja“ (točka 10.), prilagođeno MSP-ovima.

Dodaci – uključuju najčešća pitanja, informacije o postupcima certificiranja i resurse koji mogu pružiti dodatnu podršku, npr. mrežna mjesta i međunarodne norme.

Izazovi za MSP-ove

S obzirom na konkretnе izazove s kojima se MSP-ovi suočavaju, npr. ograničen broj osoblja i proračun, u priručniku se naglašava da bi provedbu ISMS-a trebalo smatrati ulaganjem. Naglašavaju se prednosti takvog ulaganja, koje uključuju ne samo zaštitu informacija već i jačanje povjerenja potrošača i otvaranje novih poslovnih prilika.

Slijedeći zahtjeve norme ISO/IEC 27001 i smjernice iz ovog priručnika, MSP-ovi mogu razviti djelotvoran ISMS koji ih štiti od kibernetičkih prijetnji i promiče kulturu sigurnosti i neprestanog poboljšavanja. Provedba norme ISO/IEC 27001 dionicima i potrošačima pokazuje da je MSP predan sigurnom upravljanju informacijama, čime se poboljšava njegova atraktivnost na tržištu i otpornost poslovanja.

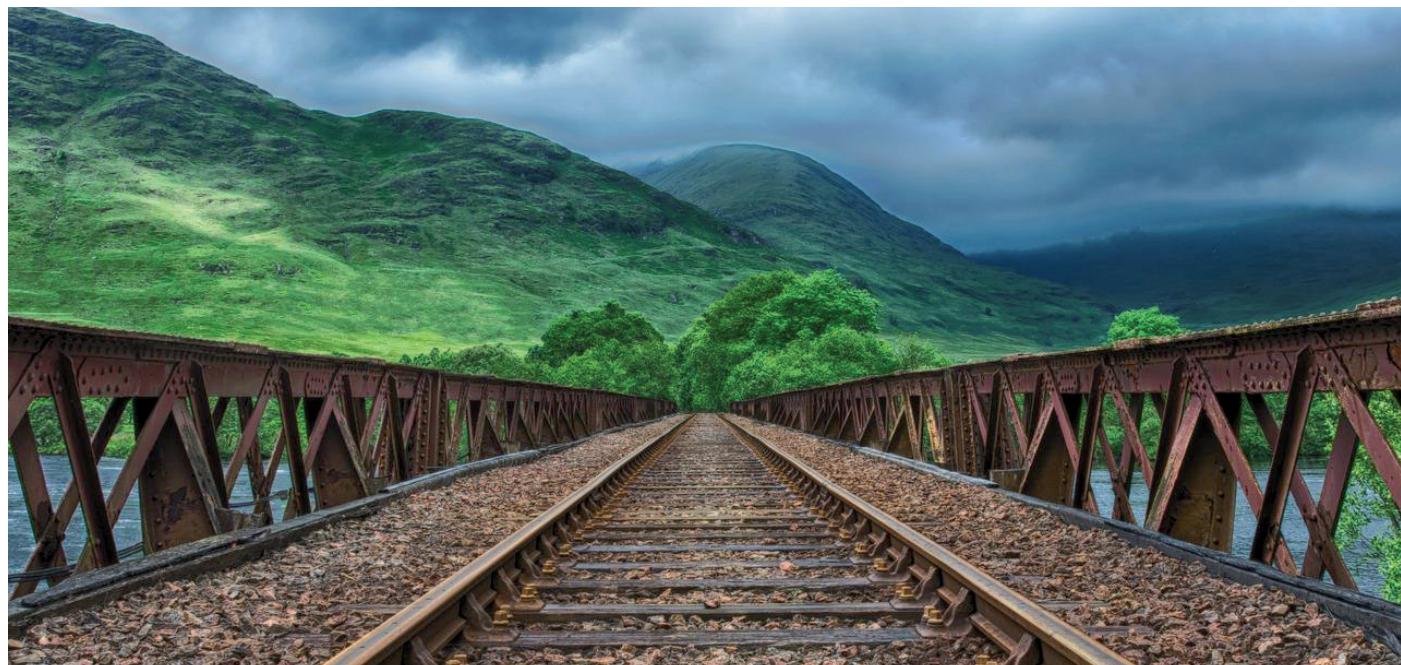

- ISO/IEC 27001:2022
- – Sustavi
- upravljanja
- informacijskom
- sigurnošću – Vodič
- za male i srednje
- poduzetnike
- Godina objave: 2024.

Izvor: ISO

Priredila: Sandra Knežević
Prijevod: Tatjana Majić

Vlakovi na vodik kreću punom parom

Vodik se sve više dokazuje kao obećavajuća alternativa fosilnim gorivima s važnom ulogom u smanjenju ugljikova otiska. Vodik transformira prometni sektor uključujući i željeznice.

Vlakovi na električni pogon nisu novost, ali većina zahtijeva značajnu infrastrukturu poput električnih vodova i trafostanica. Za vlakove na vodikove gorive ćelije potrebno je manje infrastrukture i mogu voziti mnogo dulje uz jedno punjenje. To ih čini praktičnim rješenjem za velike udaljenosti i područja sa zahtjevnim trasom.

Zbog toga je diljem svijeta sve više projekata proizvodnje vlakova na vodik, uglavnom u razvijenim zemljama.

Godine 2018. u njemačkoj pokrajini Donja Saska počeli su prometovati [prvi komercijalni vlakovi na vodik u svijetu](#). 14 vlakova na vodik službeno je pušteno u rad 2022. godine, nakon nekoliko godina testiranja, što je njemačku vladu koštalo [85 milijuna eura](#). Sada u regiji Frankfurt prometuje 41 vlak na vodik.

U planu su i vlakovi na vodik velikih brzina. Konzorcij [10 španjolskih tvrtki](#) radi na razvoju sustava brzih vlakova na vodikove gorive ćelije i baterije.

Iako su to dobre vijesti za planet i ljude, još je mnogo posla pred nama. Nove tehnologije poput ove zahtijevaju znatna ulaganja.

Međunarodne norme bit će ključne za širenje tržišta vlakova na vodik jer sadrže najbolju međunarodnu praksu i osiguravaju pouzdanost, izvedbu i sigurnost te platformu za inovacije. Omogućuju interoperabilnost, pa mogu znatno pridonijeti ubrzanju rasta gospodarstva.

Iako postoje međunarodni usklađeni zahtjevi za električne i dizelske vlakove, naprimjer za sigurnost i izvedbu, za vlakove na vodik ne postoje zahtjevi. Zbog različitosti kriterija, na testiranje i ocjenjivanje prikladnosti za svrhu i sigurnosti komponenti i sustava troši se mnogo vremena i energije.

Tehnički odbor IEC TC 9 radi na nizu normi kojima će se riješiti taj problem. U normi [IEC 63341-1](#) utvrđit će zahtjevi za projektiranje sustava gorivih ćelija, a u normi [IEC 63341-2](#) obuhvatit će se sustavi vodika kao goriva uključujući skladištenje i distribuciju vodika u vlaku. U trećoj normi u nizu, IEC 63341-3, detaljno će se opisati izvedbeni zahtjevi i metode ispitivanja.

Pročitajte više u najnovijem broju časopisa [e-tech](#).

Izvor: [IEC](#)

Priredio: [Ivo Andreis](#)

Prijevod: [Tatjana Majić](#)

Nagrada Norme + inovacije 2024. - poziv za nominacije

Objavljen je poziv za nominacije za CEN/CENELEC-ovu nagradu Norme + inovacije 2024.

Znate li nekoga tko je dao velik doprinos normizacijskom radu?

CEN i CENELEC šesti put objavljaju godišnji poziv za nominacije za CEN/CENELEC-ovu nagradu Norme + inovacije, kojom se odaje priznanje važnom doprinosu znanstvenika i inovatora nomizaciji. Ove godine članovi mogu podnijeti nominacije u trima kategorijama:

- **prva kategorija nagrada:** **europski istraživački projekt** koji je uspešno pridonio normizaciji;
- **druga kategorija nagrada:** **znanstvenik/inovator** koji je ostvario uspešnu integraciju istraživanja/inovacija i normizacije uključivanjem izrade normi u inovacijske procese ili razvojem rezultata istraživanja koji su dio normativnih dokumenata;
- **treća kategorija nagrada:** **mladi znanstvenik** koji je uključio normizaciju u akademski rad, doktorsku disertaciju ili drugi sveučilišni istraživački projekt.

Svaki član može imenovati po dva kandidata u svakoj kategoriji, pod uvjetom da prethodno nisu bili imenovani za iste zasluge. Poziv je otvoren do **30. lipnja**.

Dobitnici će biti proglašeni na svečanosti dodjele nagrada 24. listopada u Bruxellesu.

NAJAVA:

Drugo izdanje kampanje **Meeting Standards**

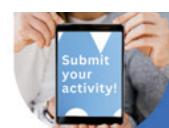
Upišite u kalendar i pridružite se kampanji!

Europsko udruženje Small Business Standards (SBS), koje predstavlja interesu europskih malih i srednjih poduzeća (MSP) u normizaciji, organizira drugo izdanje kampanje *Meeting Standards* („upoznajmo se s normama“) od 25. do 29. studenoga 2024.

Meeting Standards kampanja je za upoznavanje MSP-ova i organizacija MSP-ova s važnošću normizacije i uključivanja u postupak izrade normi. Nadalje, cilj je obavijestiti MSP-ove o najnovijim kretanjima u normizaciji koja bi im mogla biti važna.

Predstavljate li europske MSP-ove ili normizacijsko tijelo ili sudjelujete u projektu koji uključuje normizaciju i usmjereno je na MSP-ove? Smatrate li da bi MSP-ovi trebali znati više o prednostima normi i utjecati na njihovu izradu? **Ako da, možda je ova kampanja ono što trebate. Pridružite se kampanji prijavom aktivnosti koja će biti korisna MSP-ovima u Europi!**

**MEETING
STANDARDS**

**25 - 29
NOVEMBER**

10 godina suradnje Europe i Japana u području normi

CEN i CENELEC, dvije službene europske normizacijske organizacije, ugostile su 17. travnja u svom sjedištu u Bruxellesu Japanski odbor za sektorske norme (JISC) kako bi obilježili 10. obljetnicu svog Sporazuma o suradnji.

Sporazum su 2014. godine potpisali tadašnji predsjednici triju organizacija kao vrhunac i službeni čin svoje dugogodišnje suradnje na normama.

Proslava je održana u sklopu godišnje sjednice Tajništva. Gosti iz Europske komisije, japanske vlade, gospodarstva i tehničkih tijela sudjelovali su u susretu u hibridnom obliku, svjedočeći važnoj prekretnici u odnosima Japana i Europe.

Sudionici su raspravljali o temama koje predstavljaju strateški interes za normizaciju, između ostalog o kibernetičkoj otpornosti, umjetnoj inteligenciji, kvantnim tehnologijama, tehnologiji vodika, kružnom gospodarstvu i mjerjenju potrošnje energije uređaja na isključivo baterijski pogon.

Godišnja sjednica Tajništva i ovaj je put održana istovremeno sa sastankom Radne skupine za gospodarski dijalog EU-a i Japana o normama i ocjenjivanju sukladnosti koja predstavlja Glavnu upravu Europske komisije za unutrašnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike (DG GROW) i japansko Ministarstvo gospodarstva, trgovine i industrije, koji je održan 16. travnja. Europa i Japan izmjenjuju se kao domaćini tih sastanaka.

Wolfgang Niedziella, predsjednik CENELEC-a, rekao je: „Ovaj Sporazum o suradnji između CEN-a, CENELEC-a i JISC-a od početka je čvrst temelj za tehničku koordinaciju zahvaljujući našoj zajedničkoj predanosti međunarodnoj normizaciji. Radujemo se jačanju našeg partnerstva i bliskoj suradnji u europskoj i međunarodnoj normizaciji u 2024. godini, izbornoj godini s velikim izazovima i nesigurnostima.“

Tetsuya Tanaka, glavni tajnik JISC-a, dodao je: „Europa i Japan dijele temeljne vrijednosti i suočavaju se sa značajnim promjenama u gospodarskoj i društvenoj situaciji. U potrazi za daljnjim rastom Europe i Japana, suradnja CEN-a, CENELEC-a i JISC-a sve je važnija. Vjerujem da će ta nastojanja u okviru naše suradnje proizvesti sinergijske učinke i zasigurno dati zamah obostranom rastu.“

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

Prijedlog ISO-ove norme o umjetnoj inteligenciji u upravljanju ljudskim potencijalima

ISO/TC 260, tehnički odbor koji se bavi upravljanjem ljudskim potencijalima, trenutačno razmatra izradu međunarodne norme „Smjernice za upravljanje rizicima te etičku primjenu i prihvatanje tehnologija”. Cilj je predložiti mјere za ublažavanje rizika ljudskih potencijala i osigurati smjernice za primjenu i prihvatanje tehnologija u procesima/postupcima upravljanja ljudskim potencijalima i radnim mjestima. Europska konfederacija sindikata (ETUC) protivi se predloženom radu jer izrada takve norme otvara nekoliko problema.

Europska Komisija već je zadužila tehnički odbor CEN-CENELEC JTC 21 da izradi norme za potporu Aktu EU-a o umjetnoj inteligenciji, pa je on počeo s izradom normativnih dokumenata koji sadrže zahtjeve, među ostalim, za sustave upravljanja rizicima, podatke i upravljanje podacima te vjerodostojnost.

ETUC stoga naglašava da bi se pokretanje projekta međunarodnog odbora ISO/TC 260, koji se bavi sličnim zahtjevima, preklapalo s najavljenim radom u Europi, a postoji i rizik da će biti utvrđena niža razina zahtjeva. Ne postoji obveza da norme odbora ISO/TC 260 budu u skladu s Aktom EU-a o umjetnoj inteligenciji i podupiru vrijednosti i načela EU-a. Ako se ta norma o umjetnoj inteligenciji prenese u europsko zakonodavstvo, postoji opasnost da se njome neće podupirati ciljevi europske politike umjetne inteligencije, osobito u zaštiti temeljnih prava. Osim toga, treba napomenuti da se na međunarodnoj razini već radi na znatnom broju normi o umjetnoj inteligenciji, osobito u pododboru ISO/IEC 1/SC 42, *Artificial Intelligence*, osnovanom 2018. godine.

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Mazić

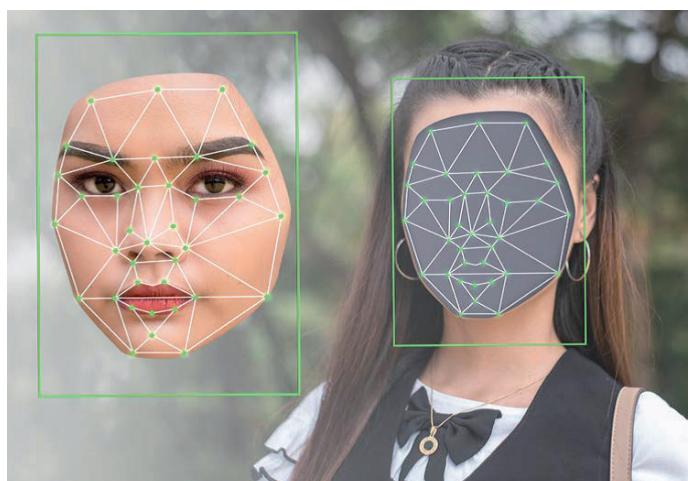
ETSI redefinira sigurnosne norme za e-poštu

ETSI postavlja novo mjerilo objavom dokumenta ETSI TS 119 411-6, „Zahtjevi za pružatelje usluga povjerenja koji izdaju javno pouzdane S/MIME certifikate“. Norma, koja je stupila na snagu 1. rujna 2023. godine, osigurava neometanu usklađenost pružatelja usluga povjerenja (TSP) koji se koriste S/MIME certifikatima. Sigurni MIME (S/MIME) certifikati upotrebljavaju se za potpisivanje, provjeru, šifriranje i dešifriranje poruka e-pošte. Tako vaš certifikat javnog ključa priznaju glavni poslovni subjekti u informatici, čime se štiti sigurnost e-pošte, ali i osigurava usklađenost s normama EU-a o e-potpisu. Novom normom podržava se uredba EU-a o elektroničkoj identifikaciji, provjeri autentičnosti i potpisima (eIDAS – Uredba (EU) 910/2014). Norma se temelji na zahtjevima za pružatelje usluga povjerenja, nizu normi ETSI EN 319 411 koji se primjenjuje na audite prema uredbi eIDAS. ETSI oblikuje budućnost sigurnosti e-pošte.

ETSI gradi obranu od tehnologije lažnih fotografija (deepfake): sigurnost sutrašnjice već danas!

Izvještajem Granske skupine za specifikacije za sigurnost umjetne inteligencije (ISG SAI) o uporabi umjetne inteligencije, **ETSI GR SAI 011**, ETSI gradi prvu obranu od tehnologije lažnih fotografija *deepfake* („duboke krivotvorine“) na svijetu. Uronite u svijet umjetne inteligencije i multimedijalne manipulacije identitetom, analizirajte rizike i otkrijte strateške protumjere. Predsjednik ETSI-jeva tehničkog odbora za sigurnu umjetnu inteligenciju (ETSI TC SAI), Scott Cadzow upozorava na moć umjetne inteligencije u transformaciji automatizacije kojom se redefinira gospodarstvo. U izvještaju doznajte više o opasnostima tehnologije *deepfake* i ostalih medijskih tehnologija u svim zvučnim, video i tekstualnim formatima uključujući tekstualni softver koji stvara umjetna inteligencija. ETSI-jeva skupina ISG SAI, sada tehnički odbor i pionir u području sigurnosti umjetne inteligencije, ponovno je predvodnik u dosad nezabilježenim saznanjima. Suočite se s budućnošću i ostanite sigurni s ETSI-jem.

Izvor: ETSI

Priredila: [Alica Glavaš](#)Prijevod: [Tatjana Majić](#)